

Ko je *Caporetto* postal sinonim katastrofe

12. soška bitka; zadnje dejanje bojev ob Soči

Vojna, ki se je ob Soči končala oktobra 1917, je pustila veliko sledov. Spominska obeležja, kaverne, strelski jarki, utrdbe in pokopališča predstavljajo kulturno in zgodovinsko dediščino. Spominjajo in opominjajo nas na trpljenje, žrtvovanje in umiranje tisočev mladih fantov in mož številnih narodov. Vojno pa je bridko okusilo tudi civilno prebivalstvo krajev ob fronti. V letu 2017 mineva 100 let od bitke pri Kobaridu. Soška fronta, kot ena najhujših front, ima danes velik pomen za spominjanje. Dvanajsta soška bitka pa je bila tista, ki je odločilno pripomogla k temu, da se je tako močno usidrala v zgodovinski spomin.

V dolini Soče se je 24. oktobra zjutraj začela zadnja od dvanajstih soških bitk, ki je italijanski vojski zadala hud udarec, saj so jo skupne avstro-ogrske in nemške enote prisilile k umiku na novo frontno linijo globoko na italijansko ozemlje, do reke Piave. Ta dogodek, ki ga na poseben način zaznamuje prav odločilen preboj pri Kobaridu, se je v zgodovino zapisal z več imeni: *bitka pri Kobaridu*, *čudež pri Kobaridu*, *polom pri Kobaridu*. Ta vsakič drugačna in glede na pripovedovalčevo gledišče obarvana perspektiva nakazuje nujnost večplastnega pogleda na dogodke izpred stotih let. Hkrati pa odkriva zanimivo sled v italijanskem spominskem imaginariju. Italijanska različica imena oz. poimenovanja Kobarida je Caporetto. V italijanski nacionalni zavesti pa ima slednji prav poseben pomen: nenadejan poraz, presenečenje, katastrofa in prisila k umiku so razlage, ki so ostale tako močno prisotne v spominu Italijanov, da je beseda *caporetto* kot nov termin našla mesto v slovarju italijanskega knjižnega jezika. *Dizionario Italiano* v svoji spletni različici razlaga besedo *caporetto* z »disastro, disfatta: quel cattivo affare è stato la sua caporetto«, kar bi se v prevodu glasilo »katastrofa, poraz: slabo izpeljan posel je postal njegov kobarid«. Caporetto je tako lep primer, kako se lahko nek moment, nek dogodek zasidra v spomin nekega naroda. Naj kot zanimivost navedem še dandanes pogosto splošno rabo izraza *caporetto* v športu in tudi v političnem žargonu, ko moštvo oz. nasprotnik doživi boleč, hud, odločilen ali brezupen poraz.

Dvanajsta soška bitka je ime Kobarida ponesla v svet in ta majhen kraj umestila na svetovni zemljevid. Zgodbe o Kobaridu najdemo v enciklopedijah, muzejih, literarnih delih, umetniških stvaritvah itd., prav zagotovo pa se jim ne moremo izogniti v zgodovinopisju. Ob tem ostaja zanimivo dejstvo, da se je predvsem v tujini uveljavila italijanska različica poimenovanja Kobarida, in sicer kot Caporetto. Najverjetneje gre zato tu iskati razloge, zakaj je veliko obiskovalcev, ki prihajajo v Kobarid, še vedno prepričanih, da se kraj nahaja v Italiji. Pogosto se dogaja tudi to, da italijanski turisti po kobariških ulicah sprašujejo: »Dove é Caporetto?« (Kje je Kobarid?), ker ne povežejo, da gre za en in isti kraj, ki v slovenščini nosi drugo ime (nemalokrat se ne ovedejo niti tega, da se kraj danes nahaja v Sloveniji). Nazoren primer slednjega najdemo v knjigi vtisov Kobariškega muzeja iz leta 2000, kjer je eden od italijanskih obiskovalcev zapisal: *»Ko sem leta 1965 služil vojsko v Tarcentu (UD), sem mislil, da je Kobarid italijanski. Z velikim presenečenjem razumem, da je bil v Jugoslaviji. Kako počastiti padle obeh strani? Minilo je 34 let in ljudje so se zblížali. Hvala Caporetto; Hvala Kobarid!«*

mag. Tadej Koren, Ustanova »Fundacija Poti miru v Posočju